Ulosottolaitos
Utsökningsverket

Valtakunnanvoudin kanslia

5.10.2022

HE 142/2022 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja sen yhteydessä käsiteltävistä laki- ja toimenpidealoitteista (LA 35/2022 vp, TPA 29/2021 vp, LA 22/2022 vp, TPA 81/2022 vp ja TPA 42/2021 vp) todetaan pyydettynä lausuntona ulosottotoimen osalta kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä esityksestä ja sen tavoitteista

Hallituksen esityksellä pyritään helpottamaan pienituloisten ulosottovelallisten asemaa lisäämällä heidän käyttöönsä jäävien tulojen määrää. Tavoitteena on, että velkojien ja velallisten oikeudet otetaan huomioon tasapainoisesti. Lisäksi esitys sisältää eräitä lähinnä teknisluontoisia muutoksia ulosottokaareen.

Pienituloisten ulosottovelallisten asemaa helpotetaan lisäämällä vapaakuukausien määrää. Lainvalmistelun aikana tätä pidettiin vaihtoehtona suojaosuuden nostolle. Ulosottolaitos on perinteisesti pitänyt vapaakuukausien lisäämistä parempana vaihtoehtona kuin suojaosuuden nostoa, koska se ei samalla tavalla rajaa henkilöitä kokonaan oikeudellisen perinnän ulkopuolelle. Jos tietyn tulotason henkilöiltä ei voi oikeudellisesti periä mitään, he ohjautuvat helposti luottokelpoisuuden ulkopuolelle huolimatta siitä, että he ehkä aina ovat maksaneet laskunsa vapaaehtoisesti ilman ulosottoasiakkuutta.

Kysymys siitä, miten monta vapaakuukautta vuoden mittaan ulosottovelallisille annetaan, on poliittinen. Sillä on vaikutuksia moniin asioihin, kuten oikeuksien ja velvoitteiden toteutumiseen oikeusvaltiossa, mutta myös sosiaalipoliittisia vaikutuksia. Taustalla vaikuttava suuri kysymys on, kuka tässä suhteessa joutuu kantamaan vastuuta pienituloisten riittävästä toimeentulosta, velkojat vai julkisyhteisöt tukien muodossa.

Ulosotto käynnistyy velkojan kokeman oikeudenloukkauksen johdosta. Velkoja ei ole saanut sitä suoritusta, mikä sille oikeusjärjestyksen mukaan kuuluu ja jonka velallinen on velvoitettu velkojalle maksamaan tuomiolla tai suoraan täytäntöönpanokelpoisissa saatavissa (esimerkiksi vero) maksuunpanopäätöksellä. Täytäntöönpano tapahtuu tarkoin lain mukaan ja velallisen suojasta kohtuutonta ulosottoa vastaan huolehditaan velallisen suojasäännöksin niin omaisuuden kuin tulonkin ulosmittauksessa.

Kun tavoitteena on, että velkojien ja velallisten oikeudet otetaan huomioon tasapainoisesti, ratkaisun tasapainoisuus perustunee siihen, että vapaakuukausia ei lisätä tämän enempää, jolloin velkojan aseman heikentyminen ei muodostu velkojan kannalta

kohtuuttomaksi. Yksittäisen lain muutoksen osalta lienee syytä tarkastella eri uudistusten yhteisvaikutusta; velallisen asemaa on parannettu velkajärjestelyllä, velkojen lopullisella vanhentumisella ja ulosoton suojasäännöksin. Tietojemme mukaan seuraava uudistus vielä tänä syksynä koskee suojaosuuden nostoa. Näin ollen eri uudistusten vaikutusta tulisi tarkastella myös kokonaisuutena.

Säännöskohtaiset ehdotukset

Säännösehdotuksiin ei ole huomautettavaa. Suuri osa on teknisluontoisia tai sanamuotoihin liittyviä muutoksia. Vapaakuukausien määrän osalta ei ole huomautettavaa.

Laki- ja toimenpidealoitteet

Hallituksen esityksessä oleviin kannanottoihin, siltä osin kuin ne koskevat laki- ja toimenpidealoitteihin sisältyviä asioita, ei ole huomautettavaa.

Ulosottomiesten palkkausta koskevalta osin todetaan, että ulosottoylitarkastajien osalta perimispalkkioista on luovuttu vuonna 2021 sovitulla tarkentavalla virkaehtosopimuksella. Kihlakunnanvoutien osalta vähäisiä palkkioita vielä on, mutta niittenkin osalta virkaehtosopimusneuvottelut ovat käynnissä ja valtiotyönantaja on pitänyt lähtökohtana palkkioista luopumista.

Velkaantumisongelmaa on hyvä seurata ja etsiä ratkaisuja ongelmiin. Ongelmallista on velkaantumisen helppous ja myös monivelkaisuuteen liittyvä melko suuri kulurasitus. Velkaneuvonta ja taloustaidon lisääminen on hyödyllistä. Ylivelkaantuneitten osalta oikea menettely on lähinnä velkajärjestely ja yrityssaneeraus.

Voimaantulo ja suhde talousarvioesitykseen

Tietojärjestelmämuutoksille on varattava vähintään neljän kuukauden aika, jotta uudistus voidaan toteuttaa. Uudistus aiheuttaa myös koulutustarvetta Ulosottolaitoksessa. Positiivista on, että työmäärän lisäys ja sen vaikutus resurssitarpeeseen on otettu huomioon.

Juhani Toukola
valtakunnanvouti